

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Б У Д Ъ Г О Т О В /

36-шо (3684) №,
2024 ий 6 сентябрь,
кугарня

0+

Имде лий

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

У ошкыл дене ончыко

2 сентябрьште Йошкар-Олаште 32-шо номеран у школ шке омсажым почын (снимкылаште). Тушто 1120 икшыве тунемаш тўна-леш. Тышеч 305 йоча икымше клас-сыш толын. Школым торжественно почмаште Россий Федерацийын сенаторжо, Федераций Советын Председательжын алмаштышыже К.Косачёв, Марий Элым Вуйлатыше Ю.Зайцев, Йошкар-Олан мэржын пашажым жаплан шуктышо А.Трудинов, Марий Эл Республикысе Образований да наука министр Л.Ревуцкая да молат лийыныт.

– У полатыште йоча-шамычлан келге шинчымашым пуаш чыла йон уло. Инженерно-технологический направленийлан кугу туткыш ойыралтеш. Ныл пачашан зданийыште класс-влак йонгыдо да у технологийлан кельшта-

рыме ултыт. Школьшто ойырте-малтише локацийлам кельштарыме. Кажныже Марий Эл Республикын ойыртежым ончыкта, – ойла школ директор Н.В.Пушкина.

32-шо номеран школ ончылно амфитеатрым чоҥеныт. Тыгайже рўдолаште икте веле. Школын кажне пачашыжым посна тематикылан кельштарыме. Икымшыште кугыжаныш символик-влакым верандыме. Кокымшо сымкытышлан пӧлеклалтын. Краеведений ойырте кумшышто шижалтеш. Нылымшыште шанче тематикым тарватыме.

Икшыве-шамычым у тунемме ий дене шокшын саламлена. У школышто у ошкыл дене ўшан-лын ончыко каяш да сентымашыш шуаш тыланена.

3.ТИМОФЕЕВА.
М.Скобелевын фотожо-влак.

Латик сенгыше коклаште

«МедиаПритяжение» всероссийский проектште Медведево район Краснооктябрьский школышто тунемше Арина Чуракаева (снимкыште шола гыч нылымше) сенгышыш лектын. Санкт-Петербургышто эртаралтше «Медиа-БУМ» фестивалыште 11 финалистым саламленят. Нунын коклаште Арина лийын. Тудо «МедиаСпециалист» тагасыште ойыртемалтын.

«МедиаПритяжение» проект кумшо гана эртаралтын. Тунемше, студент, туныктышо-влаклан ме-

диа паша дене палыме лияш йоным ышта. Нуно түрлө направлений дене шинчымашыштым келгемдат. Шочмо кундемшыт нерген онгай контентым ямдылат. Российын 80 регионжо гыч 500 наре туныктышо ден ұдыр-рвезе-влак пел ий жапыште түрлө сынан заданийым шуктенят. Финалыш 33 участник лектын.

Аринам чапле сенгымаш дене саламлена. Налме шинчымашыжым медиа аланыште тек виянда.

Л.ГРИГОРЬЕВА.

Фотом еш архив гыч налме.

Томскышто «Готов к труду и обороне» физкультур да спорт комплексын всероссийский фестивалже визымше гана эртаралтын. Тушко чумыр Россия гыч 52 еш команде ушнен. Тагасымаште Марий Элын чапшым Зуевмыт еш (снимкыште): ача Алексей Михайлович, ава Чулпан Масгутовна, нунын Карина ұдырышт да коча Михаил Иванович – арален. Икюян команде сай лектышым

ончыктен. Карина шке ийготан-влак коклаште кужытыш вер гыч төрштымаште икымше верым сенген налын. Тыгай тагасымаш ешыште вашкылым пенгыдемда, самырык тукумлан примерым ончыкта да түшка вий дене нелылыкым сенгаш туныкта.

Л.НИКОЛАЕВА ямдылен.

Фотом Марий Эл Республикысе Спорт да туризм министерствын сайтше гыч налме.

Российысе увер

Ача-ава-влакын общероссийский погынымашышт 11 сентябрьште «Россия сегодня» медиагруппын тўнямбал мультимедийный пресс-рўдерыштыже 12 шагатлан тўналеш. Йодышда уло гын, ors.mprcenter.ru сайтыш колтен кертыда.

7-13 ияш икшыве-влак «Моё творчество» конкурсышко ушнен кертыт. Пашам sasha.dasha.nn@gmail.com адрес дене электрон почтыш 1 октябрь марте колташ лиш. Тўрыс увер – tuntuk.ru сайтыште.

«Культура для школьников» проект радамаште «Осень – дивная пора» конкурс эртаралтеш. Тушко 1-11-ше класслаште тунемше-влак ушнен кертыт. Тўрыс уверым pedproject.rf сайтыште муын кертыда.

Марий Элысе увер

Козьмодемьянск оласе «Дарование» школ-интернатыште тунемше-влак «Лўдыкшыдымў орава» всероссийский конкурсышто Марий Элын чапшым аралат. Тагасымаш Екатеринбургшто эртаралтеш. Иктешлымаш 7 сентябрьште лиш.

Марий Элыште сентябрьште 26 «Точка роста» рўдерым да кум «Кванториум» технопаркым почыт. У тунемме ийыште республикыште чылаже 105 рўдер да куд технопарк пашам ышташ тўналыт.

Йошкар-Оласе 28-ше номеран лицейыште тунемше-влак «Искусство – Технологии – Спорт» всероссийский кугу олимпиадыште вий-куатыштым тергат. Тагасымаш «Артек» тўнямбал йоча рўдерыште 22 сентябрь марте шуйна.

Тений кенгежым мый финнугор йоча лагерьыште лийынам (снимкыште). Тушко түрлө кундем гыч ўдыр-рвезе-влак погыненыт. Кажныже шке калыкшын вургемже дене толын. Чыланат мо дене гынат куандареныт, őrыктареныт. Мутлан, Карелий кундем гыч кантеле дене шоктышо ўдыр-рвезе-влак лийыныт. Курькмарий районын делегацийже күсле дене шоктымо мастарлыкшым ончыктен. Татарстан да Башкортостан республиклагыч мурен-куштышо ўдыр-рвезе-влак толыныт. Оршанке велгыч «Шонанпыл» йоча ансамбль кажне кечын марий куштымаш дене куандарен.

Лагерьыште йоча-влакым 5 отрядлан шелыныт. Мыйнылымшыш логалынам. Отряднам «Соседи по народам» манын лўмденна. Вожатыйна-влак Анастасия Александрова ден Ангелина Ирбулдина лийыныт. Кажне кече эр зарядке гыч тўналын да кастене изи тул дене мучашлалтын. Ме финноугроведений дене занятийлашке коштынна. Чонлан келшыше мастер-классыште усталыкнам виянденна. Иктышт кушташ тунемыныт, весышт – кантеле дене шокташ, марий

Тўрлө улына, келшен илена

тўрым тўрлаш, ўштым пидаш. Мый, уам тодын, тўрлө ўзгарым ышташ кумылагынам. Тиде арамлан огыл улмаш. Мыйын кугезе кочам ожно тиде пашамак ыштен: уа гыч комдым пидын. Этнодискоотеке чылалан келшен. М.Шкетан лўмеш Марий кугыжаныш драме театрын артистше-влак «Наследие» программе дене куандареныт. Шкежат артист лийын онченна: отрядна «Пера и Зара» коми йомакым модын ончыктен. Моло отрядлан карел, одо, ма-

рий йомак-влак логалыныт. Авам дене пырля «Еш фестивалыш» ушненам. Еш унагудышто йоча-влакым ракывот гыч сбрастарышым ышташ туныктенна.

Икманаш, тиде слётгыш логалмылан мый моткоч куаненам! Вожатыйна-влаклан кугу тау ойлем. Шуко ум ужынам, пайдалым налынам, у йолташым муынам. Вес ийын угыч вашлийына манын ўшанем.

Марк МИТРОФАНОВ.
Звенигово олесе лицей.
Фотом еш архив гыч налме.

Сотемдарче лўмеш

Икымше марий сотемдарче Г.Я.Яковлевлан Морко районусо Арын селаште чапкўм шукерте огыл почыныт (снимкыште). Скульпторжо – И.В.Дюков. Той шарныктыш 400 килограмм нелытан, 2,5 метр кўкшытан. Гавриил Яковлевич марий калыкын волгыдо ончыкылыкшо верч чот тыршен. Садланак постаментыште «Мый марий йочам пагаленам, чот йўратенам, нуным туныкташ уло ўмырем пуэнам» манын каласен кодымо ойжым возымо.

Гавриил Яковлев лўмеш премийым пуымо республикысе усталык конкурсым пайрем кечын иктешленыт. Тагасымаш кодшо тунемме ий мучко эртаралтын. Шке возымо почеламут дене Коркатово лицейыште марий йылме ден литературым туныктышо О.В.Тимофеева, ты лицейын тунемшыже Оксана Андреева, Арын селасе храмын енже Л.Н.Яковле-

ва сенгышыш лектыныт. Ятыр туныктышо ден тунемше таумут дене палемдалтыныт. Сенгыше-влакым саламлена.

А.НИКОЛАЕВА ямдылен.
А.Титовын фотожо.

Пачаш-пачаш умылтар

Икымше туныктышем – Е.А.Мосунова. Елена Анатольевна мемнам лудаш-возаш туныктен. Поро шинчаончалтышыже, шыргыжалмыже куандареныт. Лыжга йўкшым эре колыштмо шуын. Йўратыме урокем математике лийын. Шотлаш, задачейшташ моткоч келшен. Темым умылен огынал гын, пачаш-пачаш умылтарен.

Е.А.Мосунова келге шинчымашым пуымо деч посна мемнам поро лияш, кугуракым пагалаш, изиракым чаманаш, ваш келшен илаш туныктен. «Разговоры о важном» класс шагатыште ме Шочмо элым йўраташ, лўмлө ен-влак дене кугешнаш, родо-тукымым шымлаш кумылагынна. Ынде 5-ше классыште тунемам. Икымше туныктышемем кече еда шарналтем.

Кирилл ЛЕБЕДЕВ.
У Торъял, Немда.

Физкультура

Түшка вий дене

Август мучаште полиатлон дене Юл кундем федерал округын первенствыже Чуваш Республикыште эртаралтын. Марий Элын чапшым Марий Турек районысо Мариец школын командыже арален да түшка вий дене кокымшо верым сенген налын. Шкет тагасымаште Фирзия Загирова 1-ше верыш лектын. Рамир Загиров, Альмир Сабиров, Амир Бадретдинов кокымшо лийыныт, Алина Гумарова кумшо. Алина икымше разрядын нормажым шуктен, Фирзия – кокымшын. Удыр-рвезе-влакым да тунуктышышт М.В.Андреевам сенымаш дене шокшын саламлена.

Х.ГЕННАДЬЕВА.

Спорт – йолташ

Куржталаш пеш йоратем,
Кылым спорт дене кучем.
Вик, эрдене кынелмек,
Физзарядкым мый ыштем.

Ачасем оила: «Пеш сай,
Тый спортсмен улат онгай!»
Куржталам ынде эрден,
Южгунам лектам кастен.

Вийым спорт пуа мылам,
Чынак, унаран улам.
Тудо эн кугу йолташ,
Патыр ең күлеш лияш!

С.ГРИГОРЬЕВА-СОТО.

Синквейн

Мече
Изи, кугу.
Чонешта, пördеш, төрштылеш.
Писылыкым виянда.
Модыш.

Даша ОЛЮНИНА.
Советский, Орша.

«Мый кертам, мый сенем»

Настя Ямакаева (снимкыште) Кужэнер район Шудымарий школышто 9-ше классым тени тунем пытарен. Ончыкыжым элым аралыше лийнеже. Сандене икымше класс гычак спорт дене пенгыде кылым куча.

– Ачам, тудын Руслан, Андрей, Денис шольыжо-влак изинек спорт дене тап лийыныт. Мыят нунын корныштым тошкем. Кеч-могай тагасымаште эре сенаш тыршем. Чылаж годым шонымашке шуын кертын омыл гынат, кумылем волен огыл. Но чонем дене ончылно лияш шоненам. Куштылго атлетике дене тагасымаште селмынем тыге ойленам: «Мый кертам, мый сенем, мый моштем!» Кызыт сенымашем шагал огыл погынен, – оила удыр.

Настя тыгак ече дене талын коштеш, баскетбол, волейбол дене модеш. Спортын түрлө видше дене тагасымашым те-

левизор дене ончаш кумылан. Тале спортсмен-влак Екатерина Лисинам, Мария Савиновам, Ольга Даниловам да Екатерина Гамовам кумиржылан шотла.

– Спортым кок семын аклаш лиеш. Ик могырым, тудо таза-лыкым пенгыдемда, түрлө нелылыкым чытен лекташ полиша. Вес велым ончалаш гын, кугу сенымашке шунет гын, тидлан ятыр жапым ойырыман. Шуко ялыште шуаралташ чыла йонжат уке, – манеш Настя.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.
Фотом еш архив гыч налме.

Изи футболист

Илья Яндулин (снимкыште) Йошкар-Оласе 27-ше номеран школышто икымше классыште тунемеш. Тудо моткоч онгай, поро рвезе. Сайын кушта, мураш, книгам лудаш йората. 67-ше номеран «Колокольчик» йоча-садыш коштымж годымак мече почеш чулымын куржталын. Варажым «Медведево» футбол клубышто мастарлыкшым шуараш тунгалын. Кызыт командыштыже эн сайын модшылан шотлалтеш, медальже-влакат улыт. Ончыкылык тале футболист.

Э.ЯКОВЛЕВА.
Фотом еш архив гыч налме.

Сенымаш

Российысе тунемше-влакын иймаш дене XII кенгежымсе спартакиадышт Пензыште эртаралтын. Марий Элын олимпийский резерв спортшколжын спортсменкыже Арина Керженева 100 метрыш иймаште шортнө медальым сенген налын. 200 метрыш иймаште кокымшо лийын.

Увер

«Нацийын кроссшо-2024» все-российский куржталмаш кече 21 сентябрьыште эртаралтеш. Тагасымашке ушнаш йодмашым 19 сентябрь марте «Госуслуги» порталыште пуаш лиеш. Марий Элыште түшка куржталмаш Звенигово оласе «Водник» стадионышто 12 шагатлан тунгалеш. 1, 4, 6, 8 километрыш куржаш лиеш.

Укшыжо шуко, вожшо – икте

Кажне еш түрлө да ойыртемалтше, но нуным икте уша – йоратымаш. Еш пуенгысе укш гай. Кажне еш түрлө семен вианеш гынат, вожшо – икте. Тыгак Волжск олаште илыше Александровмыт еш (снимкыште) нерген ойлаш лиш. Светлана Николаевна ден Евгений Васильевич, икте-васын куанжым, ойгыжым лош пайлен, сенымашлан куанен, 14 ий пырля илат. Ныл икшывышт уло.

Келге шинчымаш — волгыдо ончыкылык

Озавате ўмыржө мучко шинчымашым келгемда, манаш лиш. Школ деч вара И.С.Палантай лүмеш тўвыра да сымыктыш колледжыш курчак дене модшо артистлан тунемаш пурен. Вара Н.К.Крупская лүмеш Марий кугыжаныш пединститутышто воспитательлан тунем лектын. Умбакыже шинчымашыжым И.Н.Ульянов лүмеш Чуваш кугыжаныш университетыште келгемден. «Государственное и муниципальное управление» специальностьым налын. Йоча-садыште воспитательлан, музыкальный вуйлатышылан, хореографлан латик ий пашам ыштен. Кызыт йоча дене шинча. Моткоч усталык шўлышан. Тыгаяк ешыш

марлан лектын. Пелашыже Межрегиональный открытый социальный институтым «Защитник информации» специальность дене тунем пытарен. Кызыт «Регион Системы Безопасности» организацийыште инженер-проектировщиклан пашам ышта. Вате-марий икшывыштын ончыкылыкышт верч тургыжланат, түрлө могырым вианаш йоным ышта.

Степан Волжск оласе лицейыште 8-ше классыште тунемеш. Математике дене келге шинчымашым налеш. Физике, англичан йылме дене олимпиадыште сеныше радамыш лектын. Тыгак музыкальный школышто фортепиано дене шокта.

– Ты семўзгар мыланем эн лишыл. Панга-влакым темдалат – ныжылге деч ныжылге сем лектеш. Чон кана да куана, – ойла рвезе.

Александр шольжо 6-шо классыш вончен. Капкылжым кечын пенгыдемда, карате дене кылым куча. Сенымашыжат уло. Школ деч вара художественный школышто усталыкшым вианга: сўретлаш тунемеш. Шочмо кундемдын мотор пўртўсшым, лишыл еш-шамычым возаш поснак йората.

Надя 3-шо классыште шинчымашым пога. Музыкальный школышто скрипке дене шокта. Молан лач ты семўзгарым ойырен?

– Надюша изиж годым кидыш гитарым чўккыдын налын. «Тиде мыйын скрипкам», – манеш ыле. Кызыт шонымашыже шукталтын, – шарналта Светлана Николаевна.

Богдан эше ик ият пелаш веле. Аваж дене пырля мўнгыштө шуаралтеш.

Лишыл еш пелен

Александровмыт жапым пырля эртараш йоратат. Кеч-могай пашам тўшкан ыштат. Конкурслашкат еш дене ушнат.

– Ўмаште шыжым «Это у нас семейное» конкурс нерген телевизор гоч пален налынна. Тидлан түрлө заданийым ышташ кўлын. Ме кумло ик видеом войзенна. Тыге икте-васынам сайынрак пален налынна, икте-васылан ўшанлынрак эртамаш тўнгалынна. Аванат Алевтина Михайловна Актуганова ушнен. Тидыже эшеат куанле, – ойлат вате-марий.

Тыршымышт лектыш дене куандарен. «Мамин праздник», «Спасатели», «Спорт» тагнаслаште ойыртемалтныт. Нунылан телевизорым, проекторым, планшетым, смарт-шагатым, спорт сумкам кучыктеныт. Могай шерге пўлек-влак!

Полуфиналыш лекмеке, Уфа олашке ўжыныт. Александровмыт тушеч у шўлыш, у кумыл дене пўртылыныт.

– Шуко шоцшан еш улына гынат, нелылыкым ом шиж. Ме икте-васынам пагалена, йоратена, ваила полшена. Кеч-могай ошкылымат пырля ыштена, – ойла озавате.

Х.ТОКПУЛАНОВА.

Фотом еш архив гыч налме.

Калыкмут

Тичмаш еш тичмаш киндерке дене иктак.

Кеңеж. Уремыште пеш шокшо. Саска кумо жап. Маскан омо пытенат, карнышт-карнышт кынелеш. Эр кочкышым ышта. Куршым налын, чодырашке ошкылаш. Маскалан энгыжым погаш келша. Адакшым вержымат пала. Пеш торащак ок ошкыл, лозан шушо саска верыш миенат лектеш. Янлык, йывыртен, шке семынже муралтен, энгыжым пога. Шытыр-шотыр шоктен, ала-кушеч Рывыж толын лектеш.

– Салам, Маска тос! Кузе ылы-маиш-кутырымаиш? – чоялана Рывыж.

– Поро жапет лийже! Тый молан яра коитат? Кеңеж кечын жапым моштен кучылтман. «Кеңежым пүжжүдүм йоктарет гын, телым үстел чесет поян лиеш» манын, арамлан огыл ойлат. Тол лишкырак, шогал воктекем. Саскам погаш полишо, – шылталенрак каласа Маска.

Рывыж вуйым ок шушш. Коктын куршым пеш писын темат.

– Рывыж тос, айда мый декем унала. Мый дене чайым йүктем, – темла чодыра оза.

– Мый нимыняр тореш омыл. Уло кумылын мием, – келша кужу поч.

Маскан суртыш писын толын шуыт. Суртоза үстелым погаш тунгалеш. Могай сийже уло, чыла нумалеш. Ты жапыште Рывыж смыжан куршым руалта да лектын кудалеш. Маска, чесым ямдылен шуктымеке, йолташыжым үстел коклаш ўжаш тарвана. Но ны Рывыж, ны емьж уке. Тудын кумылжо йоршеш вола.

– Тиде ылышыште колан ўшанаиш лиеш?! Молан ме икте-весым тыге

куштылгын ондален кертына?! – уло йүкын кычкырал колта.

Рывыж, сылне чодыра аланыш миен шумеке, энгыжым авызлаш тунгалеш. Но саскан тамже тудлан йоршеш ок келше. Рывыж сырен кая, чурийвылышыжат йошкарге-нарынче сыным налеш. Пычкемышалтмеке, саскан куршым Маскан суртшо воктеке намиен шында. Но сын-кунжо йошкар-нарынче тусанак кодеш. Калыкыште арамлан огыл ойлат: «Енлан осалым ит ыште, шкаланет пörтылеш».

Юля ЯГОДАРОВА.
Советский, Кельмаксола.
Э.Ямбаршеван сүретше-влак.

Порылык шергакан

Иленыт улмаш Витя луман рвезе ден аваже. Икана рвезе понго погаш каяш тарвана. Тыгодым аваже пашаште лийын.

– Авам паша гыч пörтылешат, понгым ужын куана, – семынже пелешта Витя.

Корно дене түрлым шонкален ошкылаш. Икмыняр жап гыч чодыра түрышкат миен шуэш. Ончалеш, да чонжылан шуй-й-й чучын колта. «Чодыраже могай кугу. Йомам гын? Кө мыйым утара?» – шоналта семынже да шенгеке чакна. Тыге кокытеланен шонкален шогымыж годым Ур койылалта. Рвезе тудым шекланен шукта.

– Ур, тый кугу чодыраште илет, понгын кушто шочмыжым палет, очыни? Ончыкто ты верым, – сөрвала Витя.

– Тый тугеже чодыра сийлан толынат? – йодеш Ур.

– Туге.

– Осал пашам ышташ от тунгал? Тый поро койыш-шоктышан рвезе улат?

– Могай осал пашам? Ом умыло нимомат.

– Куткышуэм шалатылаш, пе-

ледышым кўраш, пушенге укшалам тодышташ, мемнан гай изи янлыкым лудыктылаш да тулеч молымат, – рашемда изи Ур.

– Товатлем тыланет. Мый тыгай койышан омыл. Чодыралан полшаш, тудым перегаиш эре ямде улам! Мыланем понго изишак кўлеш. Авамым куандарынем, – вавешта рвезе.

– Ушанем. Ошкыл тугеже почесем.

Икмыняр жап гыч понго верыш намиен шогалта. Витя корзингажым тыманмеш тема да мөнгө велыш тарвана. Но рвезе шижеш: тудым öрдыж гыч эре ала-кө эскера. Чодыра түрыш лекмеке, Урлан, чодыралан таушта да, йывыртен, суртшо деке ошкыл колта. Кастене аважлан чыла радам дене каласкала.

– Поро пашалан поро дене вавештыман. Молодец, эргым! – пелешта ава.

Кира СМЕРНОВА.
Морко, Коркатово.

У книга

Светлана Бессонова йочалан возышо серызе семын палыме. Шукерте огыл «Лудаш да шотлаш тунемына» у книга дене уэш куандарыш. Автор тушко йоча почеламут-влакым пуртен.

– Туй шонымашина – ньога-шамычын шинчымашыштым келгемдаш. Лудаш да шотлаш илыш гыч налме пример-влак да тюрло таӱастарымаш гоч туныкташ. Куштылго йылме дене возаш тыришнам. Шонымашем «Марий книга издательстве» савыктыш порт шукташ полиен. Редактором Надежда Геннадьевна Никитиналан поснак кугу тау, – ойла Светлана.

Книга кок йылме дене лектын:

марла да рушла. Почеламут-влакым А.Г.Васильева кусарен. Лаштык-лам суретче-влак С.Тупицына ден Е.Волохова сӱрастареныт.

Книгам «Марий книга издательстве» савыктыш портыштӧ налаш лиеш.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

8 сентябрь – турнян тунямбал кечыже.

Палаш онай

- Турня – мужыр дене илыше кайык.
- Тунямбалне 15 тюрло турня уло. Тышечын шым тюрлжым Российыште вашлияш лиеш.
- Турня чонештен кертше эн кугу кайыкклан шотлалтеш. Не-

лытше – 5-7 килограмм. Кугытшо дене 170 сантиметр марте лиеш.

- Венценосный турня деч моло тюрлжӧ пушенгышке нигунам огыт шич: укшым руалташ шенгел йолварняшт уке.
- Сентябрьште Марий кундемна дене чеверласаш тунгалыт.

М. ШКЕТАН ЛҮМЕШ МАРИЙ КУГЫЖАНЫШ ДРАМЕ ТЕАТР

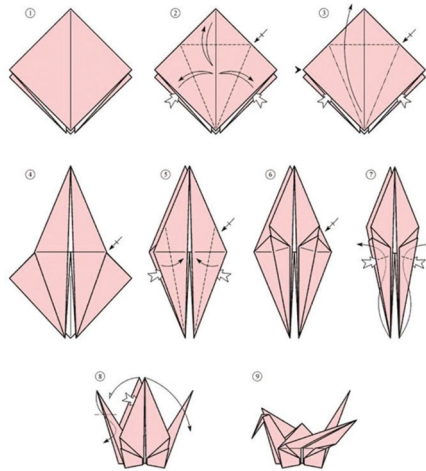
7 сентябрь 16:00

У.Шекспир Музыкальный комедий
ТОРЕШВАТЕ
УКРОЩЕНИЕ СТРОПТИВОЙ

16+

Мастар киа

Суретым ончен, кагазым тодыштын, турням ыштыза.

Историйым шергалына

1812 ий 8 сентябрьште Михаил Илларионович Кутузовын вуйлатыме руш армий Бородино села воктене крeдалмаште француз-влакым сeнен. Тидын лумеш Российыште 8 сентябрь Воин чап кече семын палемдалтеш.

1790 ий 11 сентябрьште Фёдор Фёдорович Ушаковын вуйлатыме руш эскадр Шемтенгызыште Тендра мыс воктене турко флотым кырен шалатен. Тылеч вара Шемтенгызыште руш флот озаланен. **11 сентябрь –** Российыште Воин чап кече.

Ошпонго

Упш йымачын шып ончен,
Мом шоget тый кугешнен?
Шкетланет йокрок, йолташ?
Торштӧ мыйын корзингаш!
Н.НИКИТИНА.
Снимкыште: Оршанке район
Изи Орша ялыш коваж деке
унала толшо
Милана Филиппова.
З.Иванован фотожо.

Ямде лий 0+

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскерыме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыште регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404, 2023 ий 22 сентябрьште пумыо.

Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.
Директор – Е.И.КУЗНЕЦОВ.
Тун редактор – А.Н.ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1550 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Учредитель-влак:
Марий Эл Республикысе Тувыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве,
Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакций да издатель: Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ,
424006, Йошкар-Ола,
СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкыше урем, 20-шо порт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме,
«Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме.
Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Печатьыш пумы жап – 14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцийын шонымашышт тюрло лийын кертты. Серыш-влак мӱнгеш огыт колталт. Ак – кутырен келшыме почеш.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
yamde_lii@mail.ru
yamdelii@mediamari.ru (автор-влакклан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

Конкурсум иктешлена

«Кенез канышемын ик онгай татше» фотоконкурсна мучашке лишеме. Йоча-влак яра жапыштым кузе эртарымышт нерген фотошт гоч палдареныт. Конкурсышко шкет, йолташ, еш дене ушненыт. Нуно түрлө татым фотошко войзен коденыт. Тидыже моткоч сай. Кенез пагыт нерген поро шарнымаш ятыр жап аралалтеш.

Ўдыр-рвезе-влак ешартыш лайкым погаш манын, фото пелен заметкым возеныт, түрлө йоным кучылтын, «Ямде лий» газетлан подпсыкым ыштеныт. Эн шуко лайкым Советский район Шуарсолоште илыше Александровмыт еш (снимкыште) поген да сенышыш лектын. Нуным шокшыш саламлена да редакцийшке пөлеклан вучена.

Фигурлан келшыше ужашым кычалза.

Янлык-влакым келшыше ўмылышт дене ушыза.

Совет Ушем Герой З.А.Красовын шочмыжлан 100 ий темын.

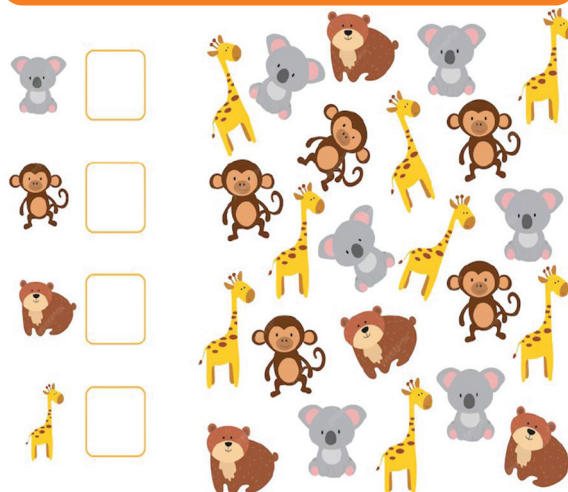
- Яра верлашке мут-влакым ешаре.
- Зосим Алексеевич Красовын шочмо верже – ...
- Кугу Ачамланде сарыш ... ийыште каен.
- З.А.Красов сарыште ... лийын.
- Тудо ... олам блокаде гыч утарымаште кредалын.
- ... ийыште Совет Ушем Герой чаплұмым пуэныт.

В.СМИРНОВ ямдылен.

Пурла вельсе сўретым ончен, шола могырышто цифр-влакым ушыза да чиялтыза.

Шотлыза.

Пиратлан шондык деке миен шуаш полшыза.

